

Národne pripovedke iz Stajarskega.

Nabral M. Kračmanov.

2.

Modra deklina. *)

(Iz stare ceste pri Lotmerku).

Enók je bia en bogatec pa en siromak, te pa je siromak bogaci nekaj eno malo spása, bogatec pa ga je ša tóžit. Da naprej prideta sta tak tan pred gospódon obadva frfrala, da je on ne zná, kerega bi poslušá. On se je tega hitro navólia pa je njima reka: vújtro prita, pa kerí de zná, kaj naj hitréšega, naj slájšega pa naj drážešega, tisti de tó kravó doba (da mu je bogatec kravó vzea).

Te 'da sta po pôti domú šla, si je bogatec vse naštedéra, kaj de poveda, pa reče siromaki: jaz že vse ven kaj bôn vújtro poveda. Siromak pa ga pita: kak pa te ali je? On odgovori: šüs je naj hitreš', cukér pa med je naj slajši, srebro na zlato je naj dražešo.

Zaj pa siromak jako žalosten bia, no íma je enô čer. Da je domú priša, ga je čí pitala: oča, kaj ste tak žalostni? On reče: kak ne bi žalosten bia, 'da nama je gospod reka vújtro priti, pa kerí de zná, kaj je naj hitrešega, naj slajšega no naj dražešega, tistega de krava, bogatec pa si je pojdôč že vse naštedera, da je pre šüs naj hitreš', cukér pa med naj slajši, srebro no zlato pa naj dražešo. Či pa reče: ne verte, oča, tega, ne je to istina; šüs je ne naj hitreš', le misel je naj hitreša: vi ste tû, pa si lahko tan ge v Tûrskén kaj mislite. Pa cukér pa med je tûdi ne najslajši: če se vi cukra pa meda naližete, še bi spali rajši, spanje je ali naj slajšo. Srebro no zlato je tûdi ne naj dražešo, le zemla je naj dražeša, da zemle se že srebro no zlato kopa. Da je oča to čua, te je včasí veseleši bia.

Drûgi den, 'da sta pred gospoda prišla, pozove on naj prle siromaka, pa ga pita: kaj je naj hitrešega? bogatec pa se zdere: jaz bôn prvi, ja znan, on d... zna. Te pa njega pita: kaj je naj hitrešega? On reče: šüs je naj hitreš'. Gospod reče: krava je tvoja. Kaj je naj slajšega? bogatec reče: cukér pa med je naj slajši. Gospod reče: krava je tvoja. Kaj je naj dražega? bogatec reče: srebro no zlato je naj dražešo. Gospod reče: krava je tvoja.

Zaj pa pita siromaka: kaj je naj hitrešega? Siromak reče: gospod, šüs je ne naj hitreš', le misel je najhitreša: vi ste tû pa si lahko ge tan v Tûrskén kaj mislite. Gospod je reka: krava je tvoja. Kaj je naj slajšega? Siromak reče: cukér pa med je ne naj slajši, le spanje je naj slajšo: či se človek cukra pa meda naliže, še bi spá izda rajši. Gospod reče: krava je tvoja. Kaj je naj dražešega? Siromak reče: srebro no zlató je ne naj dražešo, le zemla je naj dražeša, 'da zemle se že srebro no zlató kopa. Gospod reče: krava je tvoja; samo si njô slóobodno domú ženi. Zaj pa siromaka gospod pita, što je njega to návča. On pa reče: moja čí je mene to navčila, jaz man enô čer doma. Gospod mu reče: 'da je tvoja či tak pamétna, tak to mate jajca kûhane pa nje nesti čeri, naj pod kvokáčó dene, ka do se pišenci zvalili. Da siromak s timi jajcami domu pride reče svojoj čeri: vidiš, to nama je dá gospod kûhane jajca ka bi pod kvokáčó djala, ka bi se pišenci zvalili; kaj ma zaj sten? Ona pa reče: o oča, nič se ne bojte, to va že mia vse zanúcala. Ona pa hitro dene eno vejačó prosa kûhat, pa reče: oča, to pa vi neste gospódi, naj posejajo ka de prosó zraslo za pišence. Oča vzeme pa nese gospódi, velí: to van je moja či poslala kûhanega prosa za jajca, ka bi posejali, ka bi prosó zraslo. Zaj se je gospódi či tak dopala, da si njô je za ženô vzea.

*) Navoliti se — naveličati se; pre — bržčas (dicatur); izda — še; što — kdo; do — bodo; ma — bova (boma); mia — midva; vejača — vevnica; nega — ni; ven — sáj, okoli Varaždina pa govore: im, ém (= nemšk. ja).

Nameri se pa, da je dosti fararov ta prišlo, kerí so tan prenočili, vse fele, s konji no z jûnci. Ponoči pa je enemi kobila žrbe mela, pa se je pod jûnce skotnólo, te pa sta se ne mogla pogoditi, da je ovi reka ka mu je jûnec žrbe ima, pa sta se šla tóžit; tan pred gospódon pa sta tak gučala, eden pa drûgi, da je gospod ne zná kerega bi poslušá; njemi se je tega že dosti zdela pa reče: onti pa venda jûnec žrbe ima.

Krez en čas je odiša gospód na jah (lov), ovi pa, ki mu je kobila žrbe mela, je bia jako žalosten, pa se je tóža gospej, ravno totój čeri, kak je gospod reka da je ovemi jûnec žrbe ima. Ona pa mu reče: vzemi si sak, pak idi v šúmô, pa si rokave no bregúše visoko gor podšúči, pa tan, ge je v potoki naj vekši breg, ge nič vode nega, ribe lovi. On to tak napravi, ravno pa gospod do njega pride, pa mu reče: kaj tû ti delaš? On reče: ven vidite, da ribe lovin. Gospod odgovori: ti bedák či si gda vida na sühen ribe loviti. On pa reče: pa vi bedák, či ste gda vidli, ka je jûnec žrbe ima. Zaj pa ga gospod pita, što ga je to návča? On reče: vaša žena. Zaj gospod jako čémeren bia pa 'da domú pride reče svojoj ženi: jaz te nemren več trpeti, idi od moje hiže, vzemi si kaj naj rajši maš, te pa samo hodi. On pa si je doj lega pa je spa. Ona pa si prpreže enô kobilô, zmeče na kola kaj je naj rajši mela te pa še njega gor, pa se je pelala proti domi. Da se je že domu pripelala, te se gospod zbûdi, pa jo pita: kan si naj te zaj odpelala? Ona reče domú; ven si mi reka, da si naj vzemen tisto kaj naj rajši man, pa tebe tûdi rada man, te pa še sen si tebe gor djala. Te pa sta se pelala drûgi den nazaj.

Dopisi.

Iz Zagreba 23. junija. K. Ž. — Najnoveje, kar že iz drugih časnikov veste, je to, da se je naš ban fml. grof Coronini na svojo prošnjo v pokojni stan podal, in da je na njegovo mesto postavljen temešvarski namestnik fml. Šokčević, kateri je že prej enkrat v Zagrebu bana namestoval. Ta za celo Hervatsko in Slavonijo toliko važna novica ni bila v Zagrebu sprejeta s takim začudenjem in ni izročila take obče pozornosti, kakor morebiti inostranci mislite. Uzroke tega naj iztraživajo poznejši zgodovinarji, — jaz se nočem v to puščati, ker sem premalo psiholog za take reči. Govori se tudi že nekaj časa celó stanovito, da bo znatni broj uradniških velikašev iz Zagreba prestavljen. Koliko je na ti govoricí verjetnega, se še ne dá razsoditi. — Berž ko ne se bo v kratkem tudi „čitaonica“ sopet odperla; saj so, kakor se čuje, glavne overe odstranjene. — Pretekli teden se je z ječmenom pri nas žetev začela. Tudi pšenica se že rumení. Letos bo vsega zadosti. Vse kaže tako lepo, kakor morebiti že deset let ne tako. Nazemeljske in podzemeljske setve, vinogradi in senokoše: vse je bogato. Je pa tudi potreba, — saj lani skoro nič nismo imeli. Le škoda, da sviloreja pri nas na Hervatskem in Slavonskem bolj ne napreduje! Lega zemlje in posebno milo obnebje: vse je kakor nalašč za njo. Izuzemši Srem, se pa morda nikjer prosti narod ž njo ne pečá. — Drugikrat kaj več o naših zadevah.

Od sv. Miklavža pri Lutomeru na Štaj. — 13. den t. m. je bil za nas nenavadno vesel dan. Milostljivi knezoškof Anton Martin so nas s svojo prevzvišeno nazočnostjo počastili, ktere sreče farmani že niso imeli od leta 1835; 262 otrokom so sakrament sv. birme delili. Po njih milih ogovorih serčno ginjeni so se čudili nekteri in prašali: kako je to, so li Slovenec, da Jim tako gladko in sladko slovenska beseda teče? Res, kar menda svet stoji, niso še tukajšni ljudje od svojih prejšnjih vladikov v slovenski besedi nauk sv. evangelja slišali. — 17. den t. m. se je ob 1 uri popoldenu v ti okolici takošna ploha ulila, da ni le kolja z goríc, temoč tersje tû pa tam izrula, ter